

Školní poradenství

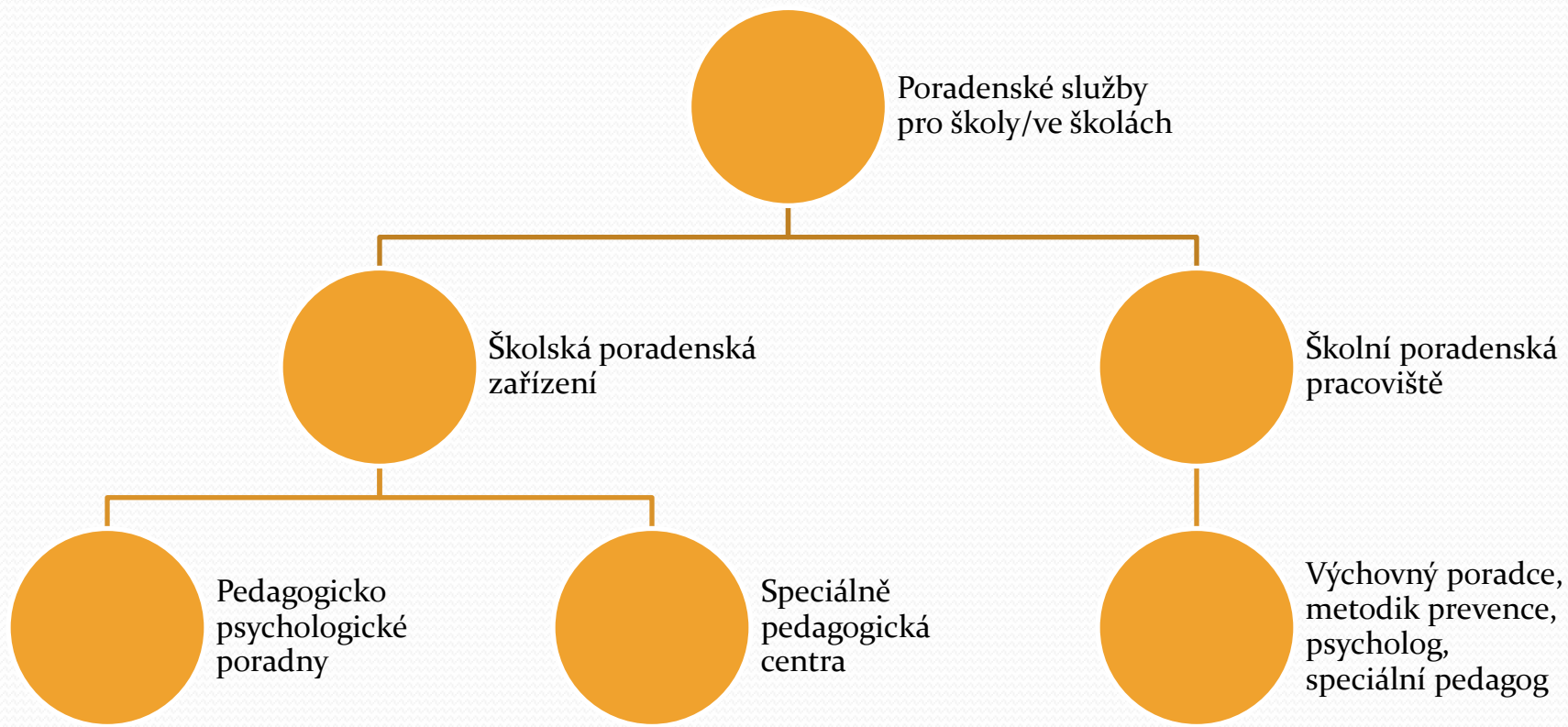
Mgr. Alice Vašáková

Orientace v tématu

- Ve skupinách poskládejte své zlomky zkušeností a informací, které máte o systému poradenských služeb ve školství
- Informace se pokuste nějak nastrukturovat, abyste je mohli předat ostatním
- Zformulujte, co se potřebujete dozvědět

System poradenských služeb ve školství

Školské poradenské zařízení- místo, kde probíhá (nejen)diagnostika

- PPP – věnuje se převážně dětem a žákům s výchovnými /výukovými obtížemi a žákům se specifickými vývojovými poruchami učení a chování
- SPC-specializuje se na diagnostiku a zajištění péče o děti s různým typem specifických obtíží (zrakové, tělesné, sluchové, PAS, řečové, mentální)
- Služba se nejčastěji děje po linii: žádost zákonných zástupců (často doporučeno školou) - diagnostika - výstupy pro rodiče - výstupy pro školu
- Může následovat další přímá práce s dítětem a rodiči (dle potřeby a dojednané zakázky)
- Do služeb ŠPZ patří i metodická podpora všech pedagogických pracovníků ve školách (pedagogové, asistenti, vychovatelé)

Specifika poradenství v PPP

- Komplexní a zaměřená psychologická a speciálně pedagogická diagnostika (školní zralost, problémy v adaptaci a chování, vzdělávací obtíže, kariérové poradenství, klima tříd, nadané děti a žáci...)
- Psychologická a speciálně pedagogická intervence (poradenství, dlouhodobé vedení dětí a žáků, reedukace, osobnostní a vztahové problémy, poradenství rodičům...)
- Informační a metodická činnost, příprava podkladů pro vzdělávací opatření (metodické vedení rodičů a pedagogů, vedení VP+MP, participace na preventivních programech školy, konzultace pro pedagogy...)

Příklad-diagnostika poruch učení

- Získání informací ze školy- školní dotazník
- Rozhovor s rodiči a žákem- popis problému a jeho projevů
- Anamneza osobní i rodinná
- Diagnostika (nadání, školní dovednosti, percepční funkce)
- Vyhodnocení výsledků - závěr z vyšetření
- Návrh opatření, rozhovor s rodiči, dojednávání se školou
- Zpráva z vyšetření určená ZZ , doporučení pro školu
- V případě potřeby návštěva ve škole, metodické vedení pedagogů
- V případě potřeby návazná speciálně pedagogická, psychologická péče

Specifika poradenství v SPC

- Komplexní a zaměřená speciálně pedagogická a psychologická diagnostika (dg. typu a závažnosti postižení, vřazování do spec. škol, uzpůsobení podmínek ZZ a maturit, diagnostika pro nastavení PO)
- Speciálně pedagogická a psychologická intervence (krizová intervence, spec.ped.intervence-braillovo písmo, znaková řeč, nácvik soc. dovedností, zprostředkování spolupráce dalších odborníků...)
- Konzultační a metodická činnost (poradenství, info o možnostech vzdělávání, o sociálních službách, podpora inkluze ve škole, zapůjčení literatury a pomůcek...)

Poradenství ve školách- školní poradenská pracoviště

- pojem **školní poradenské pracoviště** se poprvé objevil v roce 1999 v Metodickém listu MŠMT k poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních
- školní poradenská pracoviště vznikala ve školách nesystémově, především v rámci projektů VIP, RAMPS a jiných-regionálních
- velký důraz byl většinou kladen na ukotvení a posílení role školních psychologů a školních speciálních pedagogů
- neexistuje žádná přesná metodika, jak by mělo školní poradenské pracoviště ve škole vypadat a fungovat
- **do školské legislativy se pojem Školní poradenské pracoviště dostává až v roce 2016 a to, jakou konkrétní podobu ŠPP má, je výsledek procesu dojednávání v každé škole**

- zákony, vyhlášky a metodické pokyny vymezují rámec pro poskytování poradenských služeb – rámec se dá aplikovat na každé škole jinak, **každá škola si musí vytvořit vlastní funkční model poradenských služeb podle svých potřeb a specifik**
- základní zákonná norma věnovaná poradenským službám je **vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních v platném znění** – poslední novela (**197/2016**) platí od 1. 9. 2016
- vyhláška vymezuje, kdo poradenské služby ve školství poskytuje, komu je poskytuje, co je jejich obsahem a jaké jsou standardní činnosti jednotlivých subjektů, nově se právě zde objevuje **pojem školní poradenské pracoviště**

Z vyhlášky č. 197/2016 o poskytování poradenských služeb ve
školách a školských zařízeních
§ 7 – Škola

Ředitel základní, střední a vyšší odborné školy zabezpečuje poskytování poradenských služeb ve škole **školním poradenským pracovištěm, ve kterém působí zpravidla výchovný poradce a školní metodik prevence, kteří spolupracují zejména s třídními učiteli, učiteli výchov, případně dalšími pedagogickými pracovníky školy.** Poskytování poradenských služeb ve škole **může být zajišťováno i školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem.**

Ve škole jsou zajišťovány poradenské služby v rozsahu odpovídajícím počtu a vzdělávacím potřebám žáků školy zaměřené na:

- poskytování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- sledování a vyhodnocování účinnosti zvolených podpůrných opatření
- prevenci školní neúspěšnosti
- kariérové poradenství spojující vzdělávací, informační a poradenskou podporu vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšímu profesnímu uplatnění
- podporu vzdělávání a sociálního začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami
- podporu vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných

- průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s výchovnými či vzdělávacími obtížemi a vytváření příznivého sociálního klimatu pro přijímání kulturních a jiných odlišností ve škole a školském zařízení
- včasnou intervenci při aktuálních problémech u jednotlivých žáků a třídních kolektivů
- předcházení všem formám rizikového chování včetně různých forem šikany a diskriminace
- průběžné vyhodnocování účinnosti preventivních programů uskutečňovaných školou
- metodickou podporu učitelům při použití psychologických a speciálně pedagogických postupů ve vzdělávací činnosti školy

- spolupráci a komunikaci mezi školou a zákonnými zástupci
- spolupráci školy při poskytování poradenských služeb se školskými poradenskými zařízeními

Škola zpracovává a uskutečňuje program poradenských služeb ve škole, který zahrnuje popis činností a vymezení odpovědnosti pedagogických pracovníků uvedených v odstavci 1, preventivní program školy včetně strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování

Pedagogičtí pracovníci uvedení v odstavci 1 se podílejí na zajišťování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, poskytují součinnost ŠPZ a spolupracují s orgány veřejné moci za účelem ochrany práv žáků

Příloha č. 3 k vyhlášce č. 72/2005

- I. Standardní činnosti výchovného poradce
- II. Standardní činnosti školního metodika prevence
- III. Standardní činnosti školního psychologa
- IV. Standardní činnosti školního speciálního pedagoga

Dodatek: v této příloze najdeme i standardní činnosti školských poradenských zařízení

Orientace v náplních práce

- Vytvořte s kolegy čtyřčlenné týmy školního poradenského pracoviště, rozdělte si role jednotlivých poradenských pracovníků
- Prostudujte každý svou část náplně práce a případně se doptejte na aktivity, které jsou nejasné. Porovnejte si své náplně práce.
- Zůstaňte ve svých rolích a naplánujte konkrétní aktivity do Plánu poradenských služeb základní školy

Personální obsazení ŠPP

- Z legislativy jasně vyplývá, že každá škola zajišťuje své poradenské služby výchovným poradcem a metodikem prevence, všichni ostatní odborníci jsou „nadstandardem“
- Nová legislativa počítá s jejich zapojením do poskytování poradenských služeb a aktuálně jsou (byť nesystémově) vytvořeny i finanční podmínky pro jejich angažmá
- Kdo může ve škole dále působit? To se odvíjí od typu školy a jejího zaměření
 - Školní psycholog
 - Školní speciální pedagog (s různou specializací – nejčastěji odborník na SVPU, dále např. etoped, logoped...)
 - Někdy je tým poradenských pracovníků ještě rozšířen o další odborníky (např. soc. pracovník)

Činnost poradenských pracovníků

- Odvíjí se od standardních činností, které jsou dány vyhláškou
- Standardy jsou výčtem všech činností, které odborník **může** poskytovat-škola je optimálně kombinuje tak, aby poskytla legislativně vymezenou paletu služeb s ohledem na specifika dané školy
- Pro žádného z poradenských pracovníků také není reálné, aby zvládal všechny činnosti uvedené ve standardech
- Hlavní „brzdou“ je časové omezení a někdy i otázka odborné kompetence
- Proto jsou v kvalitě poradenské práce mezi jednotlivými školami diametrální rozdíly
- Aby mohly být poradenské služby efektivní, musí být **koordinované a podporované vedením školy**

Hlavní činnosti poradenských pracovníků (výrazně zjednodušeno)

Výchovný poradce

- Koordinace péče o žáky se SVP ve škole, spolupráce se ŠPZ, administrativa
- Kariérové poradenství
- Koordinace spolupráce s rodiči při řešení výchovných a výukových obtíží žáků

Metodik prevence

- Koordinace aktivit z oblasti prevence-Minimální preventivní program
- Zajišťování a realizace preventivních programů pro žáky
- Intervence, vyšetřování šikany a jiných rizikových jevů

Hlavní činnosti poradenských pracovníků

Speciální pedagog

- Koordinace péče o žáky se SVP (zejména poruchy učení)
- Metodické vedení učitelů, spolupráce s rodiči
- Individuální práce se žáky s potřebou podpory (např. reedukace poruch učení)

Školní psycholog

- Individuální podpora, konzultační činnost pro žáky, učitele, rodiče
- Sledování klimatu školy a tříd, kontinuální práce se třídami
- Spolupráce s odborníky mimo školu

Koordinace činností v ŠPP

- Prvním krokem je formální založení a „etablování“ školního poradenského pracoviště
- Vytváření plánů aktivit na školní rok s vymezením rolí jednotlivých pracovníků
- Pravidelné setkávání poradenských pracovníků- informace o aktuální situaci a plánování činností
- Spolupráce a propojení v činnostech, kde je to žádoucí
- Prezentace ŠPP navenek-ke kolegům, rodičům, žákům
- Vymezené vztahy s vedením školy, nastavení toku informací, vyjednání podpory

Školní realita

- Model optimální: ŠPP plně obsazené, poskytující služby „na objednávku“ - reaguje na skutečné potřeby, které se mohou proměňovat. Podpora vedení školy a dobrá spolupráce se subjekty mimo školu. Profesionalita jednotlivých odborníků.
- Model nejčastější: funkční poradenské pracoviště není vytvořeno, VP a MP „dělají co mohou“, ale na všechny požadavky nemají šanci reagovat. Jejich služby jsou částečně zkoordinované, vědí o sobě, v případě potřeby spolupracují. Vedení školy je toleruje a cení.
- Model katastrofický: VP je administrativní pracovník, MP jen formální funkce. Poradenské služby jsou nekoordinované, nahodilé, nekoncepční. Vedení školy problematiku nepovažuje za důležitou.

Příklad dobré praxe

Koordinovaná a komplexní péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Základní rámec péče o žáky se SVP

- **Paragraf 16 školského zákona:**
 - **Dítětem, žákem a studentem se SVP se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními **potřebuje poskytnutí podpůrných opatření**. PO se rozumí **nezbytné úpravy** ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se SVP mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření **školou a školským zařízením**.**

Aktivity ŠPP

a) Oblast prevence:

- **Práce se žáky již od předškolního věku – Předškolácké skupinky** – adaptace na školní prostředí, řešení problematiky předčasného nebo pozdního zaškolení dětí, docvičení potřebných dovedností → **speciální pedagog, školní psycholog, učitelé**
- **Logopedická depistáž** a zajištění logopedické péče
- **Depistáž v průběhu 1. čtvrtletí 1. třídy** – vyhledání žáků s percepčním oslabením → **speciální pedagog, psycholog**
- **Návazné docvičování percepčních oslabení v průběhu 1. třídy** – 1 hodina českého jazyka týdně pro malou skupinku žáků pod vedením specialisty → **speciální pedagog**
- **Depistáž na začátku 2. pololetí 2. ročníku** – diagnostika případného rozvoje vývojových poruch učení – **speciální pedagog**

- Na základě 2. depistáže případné odeslání žáků ke komplexnímu vyšetření v PPP → **výchovný poradce ve spolupráci s třídními učiteli**
- Individuální práce speciálního pedagoga se žáky s PO
- **Od 2. do 5. třídy kroužek pro žáky s poruchami učení DYSKLUB** – 1 hodina reedukace týdně po vyučování → **speciální pedagog**
- **Od 6. do 9. třídy kroužek pro žáky s poruchami učení DYSKLUB** – 1 hodina týdně po vyučování - procvičování probíraného učiva, výroba pomůcek , redukovaný mluvnický systém → **učitelé Čj se specializací dyslektický asistent, speciální pedagog**

b) Oblast intervence

- **Zajištění vyšetření žáků ve ŠPZ** – koordinace celého procesu dojednávání spolupráce mezi školou, rodiči a ŠPZ, práce s oficiálními dokumenty → **výchovný poradce ve spolupráci s třídními učiteli**

- **Zajištění péče o žáky s IVP** – vznik IVP, jeho realizace a vyhodnocení → metodická podpora a organizační zajištění – **výchovný poradce**, konzultanti IVP – **výchovný poradce**, **speciální pedagog**, **školní psycholog**
- **Aktivity vyplývající z Doporučení ŠPZ** – např. vedení předmětu speciálně pedagogické péče, nápravy SPU...**speciální pedagog**
- **Zajištění péče o mimořádně nadané žáky** – v případě „podezření“ na mimořádné nadání zajištění diagnostiky v PPP (spolupráce VP + TU), následně může být navrženo vzdělávání dle IVP buď ve všech, nebo v některých předmětech; kroužek pro nadané a mimořádně nadané žáky; sledování klimatu třídy – **metodik prevence/psycholog**
- **Spolupráce s učiteli**-metodická podpora, tvorba dokumentů (Plány pedagogické podpory, IVP), účast na jednání s rodiči

Podpora spolupráce s rodiči

- Navázání kontaktu s rodiči již při realizaci programu Předškolácké skupinky
- Návštěva třídních schůzek na začátku 1. ročníku – seznámení s porad. službami ve škole, vysvětlení plánovaných aktivit
- Informace o výsledcích depistážních šetření + domluva na realizaci navrhovaných opatření, nabídka docvičovacích materiálů pro domácí přípravu
- Projednávání závěrů vyšetření žáků ve ŠPZ za přítomnosti třídního učitele, speciálního pedagoga/psychologa a rodiče žáka – vysvětlení závěrů, překlopení do školní reality, rozdělení úkolů, důraz na nutnost spolupráce rodiny a školy, nabídka podpory ze strany školy – pro rodiče např. literatura o problematice, konzultace, pro žáky DYSKLUB apod.
- Včasná komunikace při výskytu problému, předcházení nedorozuměním, nabídka individuálních konzultací

Příklad dobré praxe

Kariérní poradenství

Kariérní poradenství škola poskytuje ve dvou rovinách:

- a) Organizační zajištění podávání přihlášek na střední školy → **výchovný poradce**
- b) Pomoc žákům se správnou volbou střední školy a budoucí profese:
 - Testy profesní orientace → **školní psycholog**
 - Výuka předmětu volba povolání v rámci pracovních činností v 8. a 9. ročníku → **výchovný poradce nebo vyučující občanské výchovy**
 - Dobrá zkušenost – 8. ročník – zaměření na správnou volbu, 1. pololetí 9. ročníku – informační servis o středních školách, informace o situaci na trhu práce a o světě práce, 2. pololetí 9. ročníku – finanční gramotnost

Podpora spolupráce s rodiči

- **Dostatečná informovanost o problematice** – informace na webové stránky školy, účast na úvodních třídních schůzkách v 9. ročníku, organizace setkání zástupců středních škol s rodiči a žáky, vydávání zápisových lístků do vlastních rukou, stručný informační leták o základních pravidlech přijímacího řízení
- **V případě zájmu rodičů poskytnutí individuální konzultace k problematice** – konzultace vést o tom, jak získat co nejvíce informací, na základě kterých se dokážou správně rozhodnout; není vhodné doporučovat konkrétní školu a dělat „náboráře“ -rozhodnutí důsledně nechat na rodičích a žákovi
- Konzultace s rodičem a žákem k výsledkům testů profesní orientace (školní psycholog), individuální poradenství